

ΜΑΪΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ
1983

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΕΛΟΣ
ΚΑΤΕΒΛΗΘΗ

ώραια ΣΑΜΑΡΙΝΑ

Πρόεδρος Πνευ. Κέντρου
Ηγείρ. Μελετών
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Περίοδος Β' - Αριθμός Φύλλου 157 - 158

Γραφεία: Αριστείδου 10-12, 6ος όροφος - Τηλ. 3242110

ΠΑΣΧΑ ΣΤΗ ΣΑΜΑΡΙΝΑ

Στις αρχές του Μάη μήνα στη Σαμαρίνα! Μια απέραντη ησυχία και ανείπωτη ομορφιά απλώνεται παντού. Όλο το χωριό, όλη η φύση ως εκεί που φτάνει το μάτι είναι ένας πολύχρωμος τάπητας σκεπασμένος με λογίων- λογίων λουλούδια. Οι γκορτσιές της «Τσιούκας» και της «Παλίτας» σαν νυφούλες ντυμένες στα άσπρα. Οι αυλές των ολόασπρων εκκλησιών μας, των φρουρών του χειμώνα, του χωριού, οι αυλές των σπιτιών, τα τσαίρια, οι δρόμοι, όλο το χωριό γεμάτο χόρτα και λουλούδια. Η γεμάτη ρόμπολα και λουλούδια «Κιούριστα», το καμάρι και το στεφάνι του χωριού δίνει μια περίσσια χάρη και ομορφιά στη Σαμαρίνα με τα όμορφα και καινούργια σπίτια της.

Ο παπάς μας, ο Παπαγιώργης τους ξάφνιασε μα και τους ενθουσίασε τους σαμαρινιώτες αγγέλοντάς τους την χαρμόσυνη είδηση του γιορτασμού του Πάσχα στη Σαμαρίνα και έτρεξαν απ' τα πέρατα της Πατρίδας μας να βρεθούν τις άγιες αυτές ημέρες στο χωριό τους. Γέμισε το χωριό από κόσμο. Παντού φωνές, καλωσώριαματα, γέλια, χαρές, τραγούδια, Χρόνια Πολλά. Μεγάλη Πέμπτη βράδυ! Η καμπάνα της Μεγάλης Παναγίας χτυπάει πένθιμα καλώντας τους προσκυνητές, που ήρθαν σήμερα να παρακολουθήσουν το θείο Δράμα, τα Πάθη του Χριστού. Η όμορφη εκκλησία μας πλέει στο άπλετο φως των κεριών, των κανδηλιών των μανουαλίων και των πολυελαίων. Προβολείς φωτίζουν άπλετα το

ΣΤΙΣ 10 ΙΟΥΛΙΟΥ

Κοινοτικές εκλογές στη Σαμαρίνα

Το περασμένο Οκτώβριο που έγιναν οι εκλογές σε όλη την Ελλάδα στη Σαμαρίνα και στ' άλλα όρεινα χωριά της Πίνδου, Αβδέλα, Περιβόλι, Σμίξη κ.λ.π. που δεν κατοικούντε τον χειμώνα δεν έγιναν οι κοινοτικές εκλογές. Με απόφαση του κ. Νομάρχη να γίνουν κατ' εξαίρεση την Κυριακή 10 Ιουλίου 1983.

Από πολύ καιρό πολλοί συμπατριώτες μας που είχαν την φιλοδοξία να υπηρετήσουν το χωριό μέσα από την Τοπική Αυτοδιοίκηση δραστηριοποιήθηκαν να κάνουν Συνδυασμούς που θα πάρουν μέρος στις εκλογές.

Το μεγάλο ενδιαφέρον των Σαμαριναίων για τα Κοινά του χωριού είναι ελπιδοφόρο για το μέλλον του.

Οι φετεινές εκλογές παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον μετά από τα νέα Κυβερνητικά Νομοθετικά μέτρα που έδωσε στην Τοπική Αυτοδιοίκηση μεγάλες αρμοδιότητες.

Ένα ικανό Διοικητικό Συμβούλιο με ένα δραστήριο Πρόεδρο μπορεί να κάνει πολλά για την Σαμαρίνα. Μπορεί να δώσει ικανοποιητικές λύσεις όχι μόνο στα προ-

βλήματα που μένουν χρόνια άλυτα αλλά να δημιουργήσει τους κοινοτικούς θεσμούς που θα ανεβάσουν την Σαμαρίνα εκπολιτιστικά και οικονομικά.

Ο Πρόεδρος με το κοινοτικό συμβούλιο εκτός από τη φροντίδα για τα καθημερινά τοπικά προβλήματα πρέπει να είναι ο συντονιστής των κοινοτικών δραστηριοτήτων όλων των φορέων της Σαμαρίνας, (σύνδεσμους συλλόγους) που λειτουργούν σήμερα ή μπορεί να λειτουργήσουν, αξιοποιώντας ένα μεγάλο δυναμικό που έχει μέσα του το Σαρμανιότικο στοιχείο. Και δεν έχει αξιοποιηθεί μέχρι σήμερα κατάλληλα.

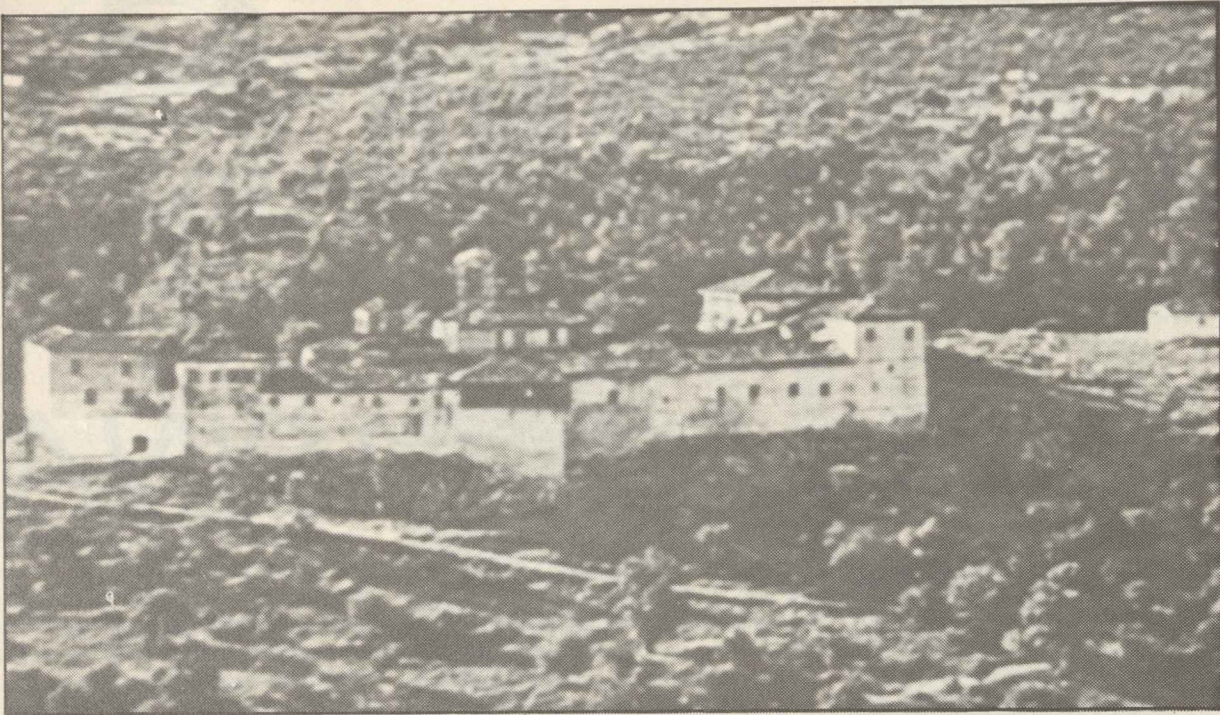
Με τις σημερινές δυνατότητες μπορεί να κάνει η Κοινότητα μια επιχείρηση στην οποία θα συμμετέχουν όλοι οι Σαμαριναίοι που θα θελήσουν για την αξιοποίηση των οικονομικών πηγών της Σαμαρίνας. (Τουρισμός, ξυλεία, κτηνοτροφικά προϊόντα μεταλλικά νερά κ.λ.π.) Πιστεύουμε ότι η Νέα Κοινοτική αρχή με τους Συνδέσμους και όλους τους Σαμαριναίους οπουδήποτε και αν βρίσκονται θα ανταποκριθούν στο κάλεσμα για την πρόοδο της Σαμαρίνας.

Την άκρατη αυτή ησυχία και ερημία την ταράζει και διακόπτει το γαγγίσμα του σκύλου του κοπαδιού, που βόσκει στον καταπράσινο «Μεριά», το μονότονο λάλημα της πέρδικας, της πετρομάχας, της κρουτρομπάτας και του κούκου, το σφύριγμα του κότσουφα, του κοκκινογαϊού και του σποργίτη και το γλυκολάλημα του σπίνου της τσιόνας, που πάνω στην ψηλότερη κορυφή του πεύκου, της καρδιάς και της κερασιάς ψάλλει τον ερχομό της καλοκαιρίας, της άνοιξης και του καλοκαιριού. Μα την ησυχία και την ερημία στο χωριό την δείχνουν και οι φωνές, τα τραγούδια, τα γέλια και οι χαρές των σαμαριναίων, που έρχονται για να γιορτάσουν για πρώτη φορά το Πάσχα, την Ανάσταση, το Χριστός Ανέστη εδώ ψηλά στην όμορφη πατρίδα τους, τη Σαμαρίνα.

υπέροχο σκαλιστό τέμπλο και χρυσαίζουν τις Άγιες εικόνες, την Άγια Τράπεζα, τον Άμβωνα, τον Δεσποτικό θρόνο, τις αιογραφίες των τοίχων δημιουργώντας μια ανάταση ψυχής ανάλογη με την ιερότητα της βραδιάς αυτής και γεννώντας στις ψυχές των απογόνων τους αληθινή υπερηφάνεια και καμάρι για τα θαυμαστά έργα των προγόνων τους αγιογράφων. Το πολυπληθές εκκλησιάσμα με κατανύξη, ευλάβεια και συγκίνηση παρακολουθεί τους γλυκούς ύμνους που ψέλνουν οι πολλοί ψάλτες και τις δεήσεις και ευχές που μελωδικότατα και με κατανύξη αναπέμει ο παπάς μας, και την Ανάγνωση των Δώδεκα Ευαγγελίων και μέσα σε άκρα ησυχία παρακολουθεί την Σταύρωση του Σωτήρα Χριστού. Ο σπασμός του Σταυρωθέντος

• συνέχεια στη σελ. 3

Προσκύνημα στο Μοναστήρι του Αγ. Νικάνορα της Ζάμπορδας

Μια ημέρα χτυπώντας πανηγυρικά οι καμπάνες όλων των εκκλησιών του χωριού, σύσσωμο το χωριό, όλοι οι κάτοικοι, άντρες, γυναίκες, γέροι και παιδιά με τους παπάδες επικεφαλής, βγήκαν στις «Δυο Πέτρες» και με κατάνυξη υποδέχτηκαν το λείψανο του Αγίου Νικάνορα που έρχονταν με συνοδεία καλογέρων, με караβάνι από τα περίφημα εκείνα μεγάλα σκουροκίτρινα κούρνια που ονομάζονται «μαυρά κούρνια».

Και ύστερα το ίδιο πλήθος κόσμου με πομπή από μέσα τη πλατεία συνόδεψε το λείψανο ως τη Μεγαλόχαρη, τη Μεγάλη Παναγία, όπου τελέστηκε αγιασμός και αναπεμφθηκε θερμή δέηση προς τον Άγιο για το μεγάλο κακό και την αρρώστια που θρήκε τα ζώα. Οι παπάδες ύστερα περιέφεραν το λείψανο κάθε ένας στα σπίτια της ενορίας του, για προσκύνηση του λείψανου και τέλεση αγιασμού.

Ύστερα από πολλές ημέρες αφού τελείωσε ο σκοπός του ερχομού του λείψανου πάλι με κώδωνοκρουσίες και με την ίδια τάξη και κατάνυξη όλοι οι κάτοικοι ξεπροβόδιαν το λείψανο, ως πέρα στο Σταυρό, ως το Κινέτο.

Και σήμερα συρρέουν πολλοί χριστιανοί για ευλαβικό προσκύνημα στο επιβλητικό Μοναστήρι της Ζάμπορδας, που ημέρα και νύχτα έχει διάπλατα ανοιχτές τις Πύλες του.

Μια ηλιόλουστη ημέρα του Φθινόπωρου, του περασμένου Νοεμβρίου πήγα για προσκύνημα στο Μοναστήρι, που το είχα τάξει τότε στα παιδικά μου χρόνια.

Ξεκινώντας απ' τη Γρεβενά προς το Ελευθεροχώρι, στο Μελισσιό, συναντούμε στο δρόμο κοπάδια γιδόπροβατα που κατεβαίνουν απ' τα ψηλά βουνά της Βασιλίστας, του Σμόλικα του Γράμμου τραβώντας κατά τα χειμαδιά του θεσσαλικού κάμπου, ο μαυρόκαμος της Δημνίτσας και τ' Αράπη οργώνοντας βαθειά με αλέτρια και ζευγάρι βόδια. Το ποτάμι, της Σιούτσας, της

Φυλοουριάς με τα δασειά πλατάνια κυλάει τα ήσυχά νερά του, στον Αλιάκμονα. Περνάμε τη σιδερένια γέφυρά του που τη στήσανε τώρα τελευταία στη θέση όπου ήταν άλλο το «Καρούλι» ένα εναέριο κλουβί περασμένο σε ένα χοντρό σύρμα, που περνούσαν οι κάτοικοι των χωριών των Βεντζιών και των Χασίων και οι αντάρτες που ανέβαιναν απ' την Ελευθερή Ελλάδα στη σκληρά ωμένη ακόμα Μακεδονία, και οι στρατιώτες του 1912.

Περνώντας και το χωριό Παναγιά μπαίνουμε στα μέρη της Ζάμπορδας, περνώντας ανάμεσα από δασωμένους λόφους, πλαγιές, ράχες, και χωράφια, εξωκλήσια, μετόχια και χαλάσματα που ο χρόνος έχει σπείρει.

Από ένα ύψωμα του δρόμου, όπου το μετόχι του Αι- Νικόλα αντικρύσαμε άξαφνα στ' αντίπερα το ιστορικό Μοναστήρι να ξεπροβάλλει στην κορυφή «του όρους του Καλλιστράτου» ένα κάτασπρο κάστρο, στημένο στο βαθυπράσινο πλαίσιο του δασοσκεπασμένου βουνού, με το ψηλό καμπαναριό του, τον τρούλο της εκκλησίας του, ξεπεταγμένα πάνω απ' τα τείχη του.

Κατηφορίζοντας περνάμε την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου στα ριζά του βουνού με τους ξενώνες του για τις γυναίκες, που δεν τις επιτρέπεται να αναβούν ψηλά στο βουνό. Ανηφορίζοντας προς το όρος χαιρετούμε τον καλόγερο που ανοίξε διάπλατα τις πύλες του Μοναστηριού. Η αυλή του στρωμένη με ποταμιόλιθα του Αλιάκμονα είναι πεντακάθαρη. Περιεργαζόμεστε τα διαμερίσματα του και άλλους χώρους. Στις βολωτές και σκοτεινές υπογείες αποθήκες βλέπουμε τα μεγάλα κρασοθάβρα χωρητικότητα 5, και 6 και 15 χιλιάδες οκάδων.

Απ' τ' Ανώγι, ένα γραφικό κίσκι—το αναψυκτήριο των πατέρων, αγναντεύουμε μια απέραντη βουνοθαλάσσα που φτάνει ως τον Όλυμπο.

Ευλαβικά μπαίνουμε στην κατάγραφο από αγιογραφίες εκκλησία του Σωτήρος,

που έχτισαν ο Άγιος, που μόλις φωτίζεται από το ταπεινό φως, που δίνουν οι κανδήλες και από την γλυκειά ανταύγεια του χρυσωμένου τέμπλου και γονατίζουμε ταπεινά μπροστά στην εικόνα του θαυματουργού και μεγάλου ασκητή Νικάνορα.

Τέλος επισκεπτόμαστε το Μουσείο, όπου θρήκαμε το Δεσπότη μας κ. Σέργιο ασχολούμενο με την κατάρτιση και έκδοση Καταλόγου των αντικειμένων αυτού. Με ενδιαφέρον βλέπουμε και παρατηρούμε τα σπάνια παλαιά βιβλία και τους άλλους θησαυρούς του και με συγκίνηση βαθειά ακούμε τον Δεσπότη μας να λέει για την ιστορική αξία αυτήν.

Είδαμε το απλό ραβδί (την πατερίτσα) του Αγίου που την είχε συντροφιό όταν ανέβαινε στο Καλλιστράτο όρος, προσκυνήσαμε ευλαβικά την εικόνα του Σωτήρα Χριστού που την θρήκε ο Άγιος ακάθοντας επάνω στο όρος.

Συγκίνηση με και υπερηφάνεια νοιώσαμε όταν ο Δεσπότης μας μας έδειξε το χειρόγραφο-βιβλίο «Νομοκανόνιον εις δεσμείν τε και λυείν» που «εγράφη εκ χειρός του εμού ταπεινού και αχρείου δούλου Αδαμίου Ιεροδιδασκάλου Κωδικογράφου εκ πολιτείας Σαμαρίνας εν έτει άμμστ: (17461 εν μηνί Ιουνίου 17)».

Γονυκλινώς και βαθύτατα συγκινημένοι προσκυνούμε το Ιερό Λείψανο του πρόγονού μας Νεομάρτυρα Δημητρίου, που μαρτύρησε για την Πίστη την Αγία και για της πατρίδας την Ελευθερία στα Γιάννινα το 1808.

Τις βραδυνές ώρες της ημέρας εκείνης πολύ ευχαριστημένοι και καταχαρούμενοι για την κατάξίωση της πραγματοποιήσης του ταματός των παιδικών μου χρόνων, για ένα ευλαβικό προσκύνημα στον Άγιο Νικάνορα, στο Μοναστήρι της Ζάμπορδας παίρνομε το δρόμο της επιστροφής.

Γρεβενά

Μιλτιάδης Παπαθανασίου

Η Αρχαία τραγωδία και το μοιρολόγι

Νίκος Θώμας. Ιατρός

Δεν ξέρουμε ποιά ήταν η μουσική που επένδυε τα λόγια στα μοιρολόγια των αρχαίων τραγωδιών. Αυτά που ακούμε σήμερα όταν παίζονται οι τραγωδίες στα διάφορα θέατρα, είναι αυτοσχεδιασμοί των διάφορων μουσικών, που προσπαθούν έτσι να πλησιάσουν όσο μπορούν στην έκφραση και εκτέλεση των μουσικών μερών της αρχαίας τραγωδίας, επειδή δεν υπάρχει αρχαία γραφή μουσική.

Δεν ξέρω γιατί δεν χρησιμοποιήθηκε η άγραφη επίσης μουσική των μοιρολογιών που λέγονται ακόμη μέχρι σήμερα από τους ορεινούς πληθυσμούς της Πίνδου. Οι ηλικιωμένοι βλάχοι της περιοχής αυτής λένε μοιρολόγια απάράμιλα σε ποίηση και μουσική, που μεταδόθηκε από στόμα σε στόμα,

χιλιάδες τώρα χρόνια από την αρχαιότητα ίσως, γιατί οι σημερινές ιστορικές, φυλετικές, ανθρωπολογικές, γλωσσικές, τοπονομακές και ανθρωπονομικές έρευνες, εμφανίζουν τους ορεισίβιους βλάχους σαν ντόπιο, γηγενή πληθυσμό, που σχετίζεται στενάτα με τους έλληνες και που δεν ήλθε σε επιμνημία με άλλους λαούς, τ' ο δε γλωσσικό τους ιδίωμα το απέκτησαν μετά την κατάκτηση της Ελλάδας από τους ρωμαίους. Πιστεύω πως τα μοιρολόγια είναι δημιουργία δική τους και έχεις τις ρίζες της στην Ελληνική αρχαιότητα.

«ΩΡΑΙΑ ΣΑΜΑΡΙΝΑ»

Διμηνιαία κοινωνική, εκπαιδευτική ιστορική και λαογραφική εφημερίδα

Εκδότης - Ιδιοκτήτης
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
Αριστείδου 10-12, 6ος όροφος
Τηλ. 32.42.110

υπεύθυνος συμφ. με το νόμο
ΓΕΩΡΓΙΑ ΖΩΓΑΝΑ-ΔΙΑΚΑΚΗ
(Πρόεδρος του Συνδέσμου)

συντάσσεται
ΑΠΟ ΣΥΝΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ
φωτοστοιχειοθεσία
επιμέλεια-ατελιέ

«Ν. ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
ΜΑΓΕΡ 11 - ΑΘΗΝΑ (108)
ΤΗΛ. ΚΕΝΤ. 5244555-5221792
5225479

ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΔΡΑΦΕΤ
«ΛΙΘΟΕΥΡΩΠΗ-ΕΠΕ»
ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ 58
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ - ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 5750055
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού 200
Εξωτερικού 200
Εμβάσματα, επιστολές, χειρόγραφα συνεργασιών κλπ. να αποστέλλονται προς τα γραφεία του Συνδέσμου.

ΠΑΣΧΑ ΣΤΗ ΣΑΜΑΡΙΝΑ

• συνέχεια από τη σελ. 1

Χριστού κλείνει την απομινή Ακολουθία.

Μεγάλη Παρασκευή! Πρωί, είναι η Ακολουθία της Αποκαθήλωσης του Χριστού που την παρακολουθούσε πολύς κόσμος. Στο μέσο της εκκλησίας στήθηκε ο επιτάφιος, στολισμένος όμορφα από νέους και νέες με λουλούδια που έφεραν από την Αθήνα, τα Γιάννινα και άλλες πόλεις και με λουλούδια μαζεμένα απ' τα ανθισμένα λέντρα και λειβάδια του χωριού. Η καμπάνα της εκκλησίας όλη την ημέρα χτυπάει πανθώμα ως το βράδυ ως την ώρα που αρχίζει η Ακολουθία του Επιταφίου θρήνου.

Το εγκώμιο του Επιταφίου θρήνου τα έψαλαν ο παπάς, ο ψάλτης και πολλοί νέοι και νέες του χωριού. Στις 9 άρχισε η Περιφορά του Επιταφίου με συνοδεία νέων που είχαν τα λάβαρα και όλων των σαμαρινών, ακολουθώντας το δρόμο προς τη θέση του «Ζέκιου» του «Μπίξιου». Στην πλατεία αναπέμφθηκε δέηση από τον παπά και σε συνέχεια προς την εκκλησία της Μεγάλης Παναγίας, όπου έγινε η ταφή του Επιταφίου στην Άγια Τράπεζα.

Το Σάββατο ήταν η προετοιμασία για την Ανάσταση. Την ημέρα ήρθαν και άλλοι παλαιοί σαμαρινοί, ετοιμάζουν όλοι τα κουρμάνια για το Πάσχα απ' τ' αρνιά τουφούση.

Η Ανάσταση! Η εκκλησία είναι γεμάτη κόσμο περιμένοντας τον παπά να πει το

«Δεύτε λάβετε φως» για να λάβει το Άγιο φως. Ύστερα προπορευομένων των λαβάρων εξέρχεται η πομπή και το εκκλησίασμα στην μεγάλη αυλή της εκκλησίας, όπου έχει στηθεί εξέδρα.

Τα μεσάνυχτα, στις 12 ακριβώς με έναν ουρανό γεμάτο άστρα και με ολόφωτο όλο το χωριό ο παπάς μας αναγινώσκει το Ευαγγέλιο της Αναστάσεως και ψάλλει γλυκύτατα το χαρμόσυνο μήνυμα της Αναστάσεως, το Χριστός Ανέστη, που επαναλαμβάνεται πολλές φορές από τον ψάλτη και απ' όλο το εκκλησίασμα και που ο αντίλαλος του έφτανε ως τα γύρω βουνά. Τα βεγγαλικά, τα χειροφιλήματα, το φιλί της αγάπης, τα χρόνια πολλά και άλλες ευχές σφραγίζουν την τελετή της Αναστάσεως. Και άλλοι φεύγουν για τα σπίτια τους με αναμμένες τις λαμπάδες για να ανάψουν το κανδήλι με το Άγιο φως και να γευθούν τη μαγευτική και οι άλλοι μπαίνουν στην εκκλησία με τον παπά για να συνεχίσουν τη θεία λειτουργία ως στις δυο η ώρα και να ακούσουν την κατάλληλη συγχωρητική ευχή της εκκλησίας και το Χριστός Ανέστη.

Την ημέρα του Πάσχα ο καπνός των ψησταριών και η κνίσσα του ψητού απλώνονταν σ' όλο το χωριό και παντού ακούγονταν τραγούδια, γέλια, χαρές.

Τη Δεύτερη Ανάσταση, τη γιορτή της Αγάπης παρακολούθησε πάλι πολύς κόσμος,

στην πλατεία δε πίστθηκε και ο πατροπαράδοτος λαϊκός χορός, ο ξακουστός «Τσιά-τσιος» απ' όλους τους χωριανούς για να συνεχίσουν ύστερα τα γλέντια τους στις ταβέρνες του Αβέλα και Γιώτσα.

Τη Δεύτερη ημέρα του Πάσχα γιορτάστηκε και ο Άγιος Γεώργιος. Μετά το τέλος της θείας λειτουργίας στην αυλή της εκκλησίας πιάστηκε ο λαϊκός χορός απ' όλους και ακούστηκαν και αντίλαλσαν στα γύρω βουνά τα θάνατα τραγούδια της κλεφτουριάς, της λεβεντιάς, της αγάπης και της νοσταλγίας.

Το σφύριγμα απ' τα παιδιά τελείωσε και τούτον τον χορό. Άλλοι τράβηξαν προς την πλατεία, άλλοι στην εξοχή και άλλοι άρχισαν τις επιστροφές στους Γιώργηδες, που γιόρταζαν.

Μια ομάδα μεγάλη ανδρών και γυναικών με τους μεγαλύτερους επικεφαλής άρχισε τις επισκέψεις στους Γιώργηδες, αρχίζοντας από τον παπά μας τον Παπαγιώργη, που γιόρταζε. Και γύρισαν όλο το χωριό, από τον θώμα ως τον Γιώργο Ντότα, γιατί οι Γιώργηδες ήταν πολλοί (16-18), μέσα σε γέλια, χαρές τραγούδια και χορούς δοκιμάζοντας το νόστιμο ψητό της σουβλάς το τυρί, τα κόκκινα αυγά και τόσα άλλα που άφθαναν και με καλή καρδιά πρόσφεραν από τους γιορτάζοντες.

Στο σπίτι του Γιώργου Ντότα που ήταν το τελευταίο, στρώθηκε τραπέζι και ακολούθησε γερό φαγοπότι. Τραγουδήθηκαν

παλιά τραγούδια και χορεύτηκαν αθάνατοι Ελληνικοί χοροί. Ανέστησε για λίγο η παλιά Σαμαρίνα με τα ωραία της ήθη και έθιμα.

Με τραγούδια του αποχωρισμού και με τις καλές ευχές για Καλή Αντάμωση όλων μας τον Δεκαπενταύγουστο στο εδώ πάλι στη Σαμαρίνα τελειώνει το όμορφο αυτό γλέντι, που κράτησε ως τις βραδυνές ώρες.

Την ημέρα του Πάσχα έγινε και ο καθιερωμένος έρανος για τον Πανάγιο Τάφο, που απόδωσε 11.000 δραχμές.

Η τρίτη ημέρα του Πάσχα ήταν για την τακτοποίηση των σπιτιών, και άλλων κτημάτων. Ως τις βραδυνές ώρες της ημέρας αυτής οι περισσότεροι πήραν τον δρόμο της επιστροφής τους και αποχώρησαν με τις πλέον ευχάριστες εντυπώσεις από τη γιορτή αυτή του Πάσχα στη Σαμαρίνα.

Γιορτάζοντας το Πάσχα στη Σαμαρίνα όπως γιορτάστηκε φέτος δηλαδή με κόσμον πολύ, με πολλές οικογένειες, με την τέλεση όλων των Ακολουθιών και άλλες εκδηλώσεις, μπροστά από πολλά χρόνια, 150-200. Τότε που έμεναν μόνιμα στο χωριό, χειμώνα-καλοκαίρι πολλές οικογένειες. Τότε που έκαμναν τα караβάνια τα μεγάλα ταξίδια, που ασχολούνταν οι κάτοικοι με την βιοτεχνία, οικόπεχνα, την αγιογραφία και άλλες ασχολίες. Τότε που η Σαμαρίνα ήταν στην ακμή της.

Μιλτ. Παπαθανασίου

ΝΕΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΣΠΥΡΟΣ Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΜΕΓ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 5 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ
ΤΗΛ. 22-13-18 ΛΑΡΙΣΑ
ΠΛΗΡΕΣ ΟΡΘΟΠΕΔΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΚΙΡΣΟΥΣ ΦΛΕΒΙΤΙΔΑ :

Προσφέρουμε Εύρωπαικές ΚΑΛΤΙΣΣΕΣ - ΚΑΛΤΙΣΣΕΣ προληπτικές θεραπευτικές BAYER Γερμανίας - SECRETA Ιταλίας LYCRA Ιταλίας.

ΙΣΧΙΑΛΓΙΑ - ΔΙΣΚΟΠΛΟΘΕΙΑ

Προσφέρουμε νέες μοντέρνες ζώνες ειδικές για κάθε περίπτωση. Έπίσης θερμοθεραπευτικές ζώνες.

ΖΩΝΕΣ ΠΛΟΘΙΣΩΝ

Σπλάχνων - Διπλής παθήσεως - όμφαλοκήλης - κοιλιοκήλης κλπ. σε νέες ιδέες βελτιωμένες.

ΚΗΛΗ

Κηλεπίδισμοι για κάθε μορφή κήλης ως και ΣΛ/Π. Τέλεια έφαρμογή παρά ειδικού.

ΑΚΡΑΤΕΙΑ ΟΥΡΩΝ

Ειδικές συσκευές άκραισες ούρων και κοπράνων.

ΖΩΝΕΣ ΠΛΟΘΙΣΩΝ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

Μαγνητικές - ώμοπλάτης και όσφυος.

ΣΤΗΘΟΣ ΜΑΣΤΕΚΤΟΜΗΣ

Νέος τύπος Γερμανίας εκ Σιλικόνης.

ΦΟΡΜΕΣ

όδοντοστοματικής και συσκευές ΜΑΣΣΙΣ

ΑΝΑΠΗΡΙΚΑ ΑΜΑΞΙΔΙΑ - ΒΑΔΙΣΤΙΚΑ

όλων των τύπων

ΠΙΕΣΟΜΕΤΡΑ

υδραργυρικά - ηλεκτρονικά νέου τύπου και συσκευές όξυγόνου.

ΛΑΣΙΣΣΕΣ ΠΕΡΙΤΟ & ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗΣ

HOTEL EL GRECO

Εάν οι δουλειές ή η ψυχαγωγία σας έφεραν στην Αθήνα και έχετε προβλήματα διαμονής ή και μοναξιάς, θα βρείτε πάντα μια φιλική φιλοξενία για να περάσετε μία βραδιά με φίλους και πατριώτες Σαμαριναίους.

Το EL GRECO στην Αθήνα στην οδό Αθηνάς 65 (Ομόνοια) είναι περισσότερο χώρος συνάντησης Σαμαριναίων φίλων και γνωστών, αφού Σαμαριναίος είναι ο Διευθυντής και επιχειρηματίας του Ξενοδοχείου και το Σαμαριναίω κύκλο και περιβάλλον έχει δημιουργήσει στην καρδιά της Αθήνας.

ΝΙΚΟΣ ΑΑΖ. ΑΓΡΙΑΗΣ

ΑΘΗΝΑΣ 65 (112) - ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛ. (01) 3244533-7 • ΤΕΛΕΞ 219682 APRIL GR

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΣΑΜΑΡΙΝΑ

Η Δρακολίμνη του Σμόλικα

γράφει ο Σαμαριναίος ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΝΙΚΖΑΣ

Που ασχολείται με τη λαογραφία της Πίνδου Θεσσαλίας

Ψηλά στο Σμόλικα -ένα από τα βουνά της Πίνδου- σε δύο χιλιάδες μέτρα, υπάρχει μια μεγάλη καταγά- λανη λίμνη. Ένας θεαματικός, ω- ραϊότατος καταρράκτης που δημι- ουργείται απ' τα νερά της λίμνης, δίνει ζωή και κίνηση ασταμάτητη στα νεροπρίονα της Σαμαρίνας, στη Βάλια Ακρμ. Πολλοί είναι οι ντόπιοι και ξένοι επισκέπτες της και πολλοί αυτοί που θέλουν να την εξερευνή- σουν, αλλά πώς; Η κατασκευή βάρ- κας επί τόπου αλλά και η μεταφορά οργάνων απαραίτητων για τέτοια δουλειά είναι αδύνατη. Ο Σαμαρι- ναίος δάσκαλος Δημήτριος Φώλιας την διέσχισε κατά μήκος και κατά πλάτος κολυμπώντας αρκετές φο- ρές. Τα νερά είναι πολύ κρύα, άλλωστε τα χιόνια συναντιούνται τα παλιά με τα νέα, κάνοντας ένα κύκλο που ποτέ δεν κλείνει. Επομέ- νο είναι ζωντανό οργανισμός, κυ- ρίως ψάρια, να μην ζουν.

Πολλοί είναι οι μύθοι και θρύλοι που έχουν πλαστεί γύρω από τη λίμνη. Ο Δίας, ο Θεός των Θενών, από τον Όλυμπο, πήγε στο Σμόλι- κα για να ελέγξει τους άγριους Δράκους, βιγλάτορες της λίμνης -της Δρακολίμνης όπως την ονομά-

ζει ο ποιητής του βουνού και της στήνης Κώστας Κρυστάλλης. Ο Δράκος, ο αρχηγός των άλλων, είχε μια ωραία γυναίκα, πολύ παινεύτρα, που ο Ήλιος τόσο πολύ ζήληψε που την έριξε στα νερά της λί- μνης, μη ανεχόμενος να τη θωπεύ- σουν ζωντανοί. Ο Δίας λοιπόν, πολύ στεναχωρήθηκε σαν τόμαθε, και διέταξε τον Πλούτωνα, θεό του κάτω κόσμου, να αφήνει την ωραία Νάννα -την ωραία Δράκαινα- να μπαίνοβγαίνει στον πάνω κόσμο. Και από τότε πολλές γενιές από τοσπάνους, ομολογούν πως είδαν την Δράκαινα να γνέθει με τη ρόκα της φιλό στιμόνη, φορεσιά στο Δρά- κο, αλλά και στο Δία, που, καθώς λένε, τ' άρεσε να είναι βλαχοφορε- μένος και να γυρνάει στα πανηγύ- ρια του Δεκαπενταύγουστου στα βλαχοχώρια. Πολλοί είναι οι ξένοι, που ζώντας για ένα-δύο καλοκαίρια στη Σαμαρίνα, βλαχοντύνονται για να μη διαφέρουν από το περιβάλ- λον. Βλάχικα ρούχα φόρεσε ο Μί- κης Ζέζας (Πάυλος Μελάς) και τα παλληκάρια του, σαν πέρασαν από τη Σαμαρίνα για να μοιάζουν για κυρατζήδες (έμποροι).

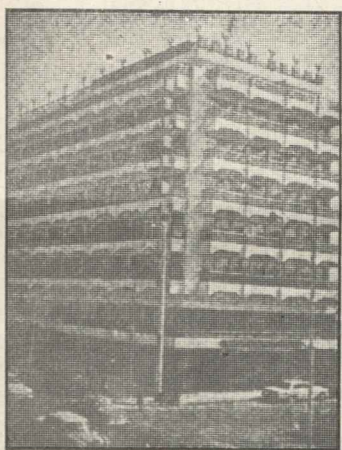
Παραμύθια και θρύλους για τη Δρακολίμνη έχει γραμμένα ο θρυ- λοτραγουδιστής της Σαμαρίνας Α- χιλλέας Γκριζιώτης που σύντομα θα κυκλοφορήσουν σε φυλλάδια.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΝΙΚΖΑΣ

Μετάλλια στο Σεβ/τατον Μητροπολίτη Γρεβενών- Σεργίων και στον κ. Σ. Νικζα

Η επιτροπή της Ιεράς Μονής Ιβήρων Αγιού όρους Παρασημο- φόρισε τον Σεβασμιότατον Μη- τροπολίτην Γρεβενών Σέργιον κα- θώς και τον Πρόεδρον της εθνικής Αντιστάσεως, Πινδου, τῶς Πρόε- δρου Κοινοτήτες Σαμαρινής κ. Ζή- ση Νικζα με το μετάλιον της χιλιε- τερίδας (1980-1980) των κτητόρων της ιεράς μονής προς ευλογίαν δια την εθνικήν και θρησκευτικήν των δράσιν. Ιωάννης Φαρμακίδης οδός Ορμηλίας 4 Θεσ/νίκη

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΟΣΚΑΡ ΣΤΑΘΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ Τηλ. 8834215-219

Ένα σύγχρονο ξενοδοχείο στην καρδιά της Αθήνας, που ιδρύθη- κε και διευθύνεται από τον συμ- πατριώτη μας κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟ ΜΠΡΑΖΙΤΙΚΟ

Ταξίδια Σαμαρίνα τα παλιά χα και τώρα

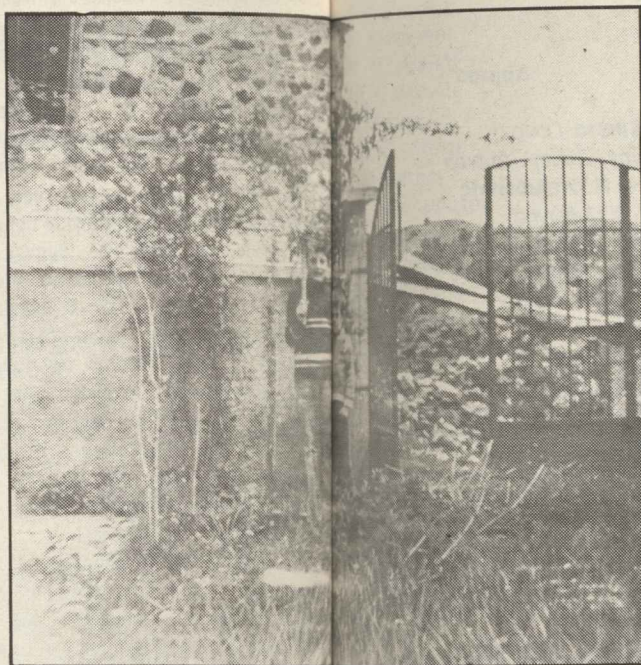
Κατά τους γεωγράφους η Σαμαρίνα, που έγινε πανελλήνια γνωστή από το χορευτικό συγκρότημά της και από το τραγούδι «Παλιά της Σαμαρίνας» που τόσο συχνά το ακούμε από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση - είναι η κωμόπολη με το μεγαλύτερο υψόμετρο στα Βαλκάνια (1650-1700 μέτρα). Είναι αμφιθεατρικά χτισμένη σε μια από τις πλαγιές του Σμόλικα (Πινδου) του δεύτερου βουνού της χώρας μας σε ύψος (2636 μ.) μετά τον Όλυμπο με τα 2917 μέτρα του.

του ΤΑΣΟΥ ΧΡΥΣΟΧΟΥ

Παλαιότερα, ως τα 1939 κι αρκετά χρόνια μετά τον πόλεμο, ανεβαίναμε από τα Γρεβενά στη Σαμαρίνα με ζώα για παραθερισμό δυο τριών μηνών. Από τις αρχές του Ιούνη μπορούσε να δει κανείς σχεδόν κάθε μέρα πέντε έως δέκα οικογε- νειες πάνω στα μουλάρια ν' ανεφορίζουν για τα ψηλά βουνά. Κουβαλούσαν μαζί τους, ό,τι ήταν απαραίτητο για την προσω- ρινή διαμονή τους εκεί. Για να καλύψουμε τα 50-60 χιλιόμετρα (από τα Γρεβενά ως το χωριό μας) κάναμε δύο διανυκτερεύσεις. Η διαδρομή, τη νύχτα προπάντων, είχε κάτι το ξέχωρα ειδικό. Τα ξεφωνητά του αγωγιάτη για να παροτρύνει κάποιο ναυρό μουλάρη να περπατήσει με πιο γρήγορο βήμα, ο μελωδικός ήχος των κουδουνιών, η φλογέρα κάποιου βοσκού, που τα εκπαιδευ- μένα του δάχτυλα και χείλη έδιναν στο τραγούδι ένα εκλεπτυσμένο «εμφέ» ξπου θα το ζήλευσαν και οι επαγγελματίες σολι- στες, τ' αηδονία που διάνθιζαν με εξαιρε- τική μαεστρία τα «θέματα» με τις απίθανες σε ευρήματα «βαριασόν» τους, το αεράκι που φυσούσε στα φυλλώματα των βαλανι- διών, το γαύγισμα των σκύλων, τα βελάσμα- τα των προβάτων, όλα αυτά θα μπορούσαν να αποτελέσουν το υλικό για ένα συμφωνι- κό ποιμενικό ποίημα (παστοράλε), ή για κάποια σελιδα περιγραφικής μουσικής του συνθέτη των «τεσσάρων εποχών» Βιβάλ- ντι...

Την πρώτη νύχτα την περνούσαμε κοντά στο χωριό Μαυρονόρος. Ανάβαμε τις φωτιές κι ύστερα από ένα πλούσιο φαγοπό- τι κοιμήμασταν στο ξενοδοχείο των ά- στρων...

Την άλλη μέρα πολύ πρωί, πριν βγει ο ήλιος, ξεκινούσαμε με τα πόδια για να περπατήσουμε τον κατήφορο ως το ποτάμι, γιατί δεν ήταν καθόλου εύκολο να κρατηθεί κανείς στην πλάτη του μουλαριού σε τόσο απότομη πλαγιά. Εκεί περιμέναμε τα ζώα για να καβαλικέψουμε και ν' ανεβούμε τον ανήφορο του Μελιδόνη που οδηγεί κοντά στο χωριό Πολυνέρι. Τραγούδια και χαρού- μενες φωνές αντηχούσαν στους γύρω λόφους. Το πρωινό μας φαγητό το τρώγαμε πάνω στα ζώα. Από δω αρχίζει άλλος κατήφορος, ηπιότερος αυτή τη φορά, που οι νεότεροι, τότε, τσόν κατεβαίναμε στα

γρήγορα για να πιούμε το πρώτο «πογά» παραδοσιακό ποτό. Με τον ερχομό του Δεκαπενταύγου- νου» νερό του βουνού. Δεξιά μας στο βάθος ορθώνονταν δυο πελώριοι πέτρινοι όγκοι...

Ηταν μεσημέρι πια, και άνθρωποι στην η Σαμαρίνα έπαιρνε τη γιορτινή της ζώα ύστερα από τόση πορεία σε ανώμα- λους δρόμους. Τα κλαρίνα ήταν στις δόξες ξεκούραστη. Ξεπεζεύαμε λοιπόν στο χωριό. Σε όλες τις αυλές των πεντακάθα- ρου Λόλα, κοντά στο ποτάμι κάτω από τον οπλιών ψηφνονταν αρνιά στη σούβλα μοσχιστίες που το μεθυστικό τους άρωμα τις 16 Αυγούστου γυναίκες και άντρες, μας έκανε να σκεφτούμε πόσο ασυνήθισ- τη είναι και θα παραμείνει η φύση της Σαμαρίνας. Η ίδια η άγρια φύση. Τα ίδια έθιμα. Οι ίδιες συνήθειες.

Το απόγευμα ξεκινούσε και πάλι το ταξίδι. Με τον ερχομό του Δεκαπενταύγου- νου» νερό του βουνού. Δεξιά μας στο βάθος ορθώνονταν δυο πελώριοι πέτρινοι όγκοι...

Ηταν μεσημέρι πια, και άνθρωποι στην η Σαμαρίνα έπαιρνε τη γιορτινή της ζώα ύστερα από τόση πορεία σε ανώμα- λους δρόμους. Τα κλαρίνα ήταν στις δόξες ξεκούραστη. Ξεπεζεύαμε λοιπόν στο χωριό. Σε όλες τις αυλές των πεντακάθα- ρου Λόλα, κοντά στο ποτάμι κάτω από τον οπλιών ψηφνονταν αρνιά στη σούβλα μοσχιστίες που το μεθυστικό τους άρωμα τις 16 Αυγούστου γυναίκες και άντρες, μας έκανε να σκεφτούμε πόσο ασυνήθισ- τη είναι και θα παραμείνει η φύση της Σαμαρίνας. Η ίδια η άγρια φύση. Τα ίδια έθιμα. Οι ίδιες συνήθειες.

Το απόγευμα ξεκινούσε και πάλι το ταξίδι. Με τον ερχομό του Δεκαπενταύγου- νου» νερό του βουνού. Δεξιά μας στο βάθος ορθώνονταν δυο πελώριοι πέτρινοι όγκοι...

το ποτάμι της Σαμαρίνας προχωρεί στο Δίστρατο για ν' ανταμώσει τον Αώο...

Τ' απογεύματα τα περνούσαμε συνη- θως διαβάζοντας λογοτεχνικά βιβλία και ποίηση κάτω από τα αιωνόβια ψηλά πεύκα του Προφήτη Ηλία.

Συνήα ανηφορίζαμε την καταπράσινη πλαγιά του Παπακρύγνα με την απεριττή ξύλινη γέφυρα και το νερό του ρυακιού που κυλούσε γάργαρο από κάτω και συνεχίζαμε τον περίπατο στη Μικρή Παναγία (εκκλησία της Γέννησης της Θεοτόκου).... Στο πάνω μέρος του χωριού παίζαμε ποδόσφαιρο και συχνά η μπάλα μας ξέφυγε και την κυνηγούσαμε εκατοντάδες μέτρα πιο κάτω στον κατήφορο για να την πιάσουμε...

Τα βράδια μαζεψόμασταν στην πλατεία του χωριού και κάναμε τον περίπατό μας. Όλες οι γύρω ταβέρνες έψηναν αρνιά στη σούβλα και κοκορέται, που ήταν μεγάλος πειρασμός για όσους πλησίαζαν εκεί...

Αυτά κι άλλα πολλά θυμάμαι κάθε χρόνο καθώς ανεβαίνω με αυτοκίνητο πια στη Σαμαρίνα, που και τώρα δεν έχει χάσει τίποτα από τη γοητεία της. Το ίδιο σκηνικό. Η ίδια η άγρια φύση. Τα ίδια έθιμα. Οι ίδιες συνήθειες.

Τα λεωφορεία που από τον Ιούνη αρχίζουν τα καθημερινά δρομολόγια τους: Γρεβενά - Μαυραναίοι - Αναβρυτά - Φιλιπ- παίοι - Σαμαρίνα, καλύπτουν την απόσταση των πενήντα περίπου χιλιομέτρων σε τρεις ώρες, γιατί ο δρόμος και στενός είναι και ανηφορικός και ανώμαλος και γεμάτος στροφές, κι έτσι αναγκαστικά η ταχύτητα είναι περιορισμένη. Όμως πόσο λίγο απο- λαμβάνει κανείς με το αυτοκίνητο τις τόσες φυσικές ομορφιές που παρουσιάζει η διαδρομή κυρίως από τους Φιλιππαιούς ως τη Σαμαρίνα! Τ' αγέρωχα πανύψηλα πεύκα, τα καταπράσινα βοσκοτόπια, η φτέ- ρη, τα πολύχρωμα αγριολούλουδα που φυτρώνουν ακόμα και στα βράχια, τα πρόβατα που βόσκουν ήσυχα, τα κατακάκια που πηδούν με χάρη και βελτέδα στα κατσάβραχα, τα ρυάκια που κυλούν φυλα- ρώντας, τα βουνά και τα λαγκάδια, όλα αυτά περνούν μπροστά σου γρήγορα σαν σε κινηματογραφική ταινία...

Τα περισσότερα σπίτια του χωριού μας στο διάστημα του πολέμου και της κατοχής είχαν ερειπωθεί. Οι Σαμαριναίοι όμως αγαπούν παθιασμένα τη γενετήριά τους, κι έτσι στην τριακονταετία 1950-1980 χτιστη- καν πάρα πολλά σπίτια καλίσθητα και υγιεινά - μερικά σωστά βίλες, που δίνουν περισσότερες ανέσεις στον απαιτητικό σύγχρονο παραθεριστή. Το καλοκαίρι και κυρίως τον Αύγουστο τα εφτά μικρά ξενοδοχεία δεν είναι αρκετά για να στεγά- ζουν τους τουρίστες που έρχονται από πολλά μέρη της χώρας μας. Το αλπικό τοπίο ασκεί μια ιδιαίτερη σαγήνη στους επισκέπτες. Πολλοί απ' αυτούς ανεβαίνουν στην κορυφή του Σμόλικα, για να χαρούν τη

● συνέχεια στη σελ. 8

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΑ

ήθη και έθιμα της Σαμαρίνας

της ΤΣΑΚΝΑΚΗ

Συνέχεια από το προηγούμενο

Εκείνη έρριχνε στο δεξί ώμο του πεθερού της μια πετσέτα κι έπειτα ακολουθώντας τον πήγαινε στην πόρτα της εκκλησίας, όπου την περίμενε ο παπάς με τον νουνό και την οδηγούσαν μαζί με τον γαμπρό στην εκκλησία για να γίνει η στέψη. Το μυστήριο παρακολου- θούσαν μόνο οι μπράτμοι και 5-6 το πολύ συγγενείς γιατί αυτή η ιερή τελετή συνδεόταν με πολλές προ- λήψεις και δυσειδαιμονίες. Ώσπου να τελειώσουν τα στέφανα όλοι χόρευαν στο προαύλιο της εκκλησί- ας. Μετά τα στέφανα τα όργανα σταματούσαν για να γίνει ο «τρανός χορός». Σ' αυτόν έπαιρναν μέρος 200-300 άτομα, άντρες και γυναί- κες. Πρώτος έσερνε το χορό ο νουνός, δεύτερος ήταν ο πατέρας του γαμπρού και τρίτος ο πατέρας της νύφης. Πίσω από αυτούς ήταν πιασμένοι με τη σειρά το σόι του γαμπρού, η νουνά, η μητέρα του γαμπρού, που ερχόταν απ' το σπίτι λίγο πριν αρχίσει ο χορός κι έφευγε πάλι λίγο πριν τελειώσει για να υποδεχτεί στο σπίτι τα νιόγαμπρα. Πίσω απ' αυτή πιανόταν ο γαμπρός η νύφη και έπειτα όλο το σόι της νύφης. Ο πατροπαράδοτος αυτός «τρανός χορός» δεν εντυπωσίαζε μόνο με τον αριθμό των ανθρώπων που τον αποτελούσαν, αλλά κυρίως με το ότι δεν χρησιμοποιούσαν κα- θόλου όργανα και χόρευαν τραγου- δώντας θαυμάσια τραγούδια. Στη διάρκεια του χορού η νύφη, σε τρεις μεριές, έβγαίνε 1-2 βήματα πιο μπροστά και προσκυνούσε 3 φορές. Ο χορός αυτός διαρκούσε το πολύ μισή ώρα. Έπειτα διαλύ- οταν κι όλοι ξεκινούσαν για το σπίτι του γαμπρού με την ίδια σειρά δηλαδή προπορευόνταν το «μπαλού- κι» του νουνού ακολουθούσαν του γαμπρού και τελευταίο της νύφης. Σ' όλο το δρόμο πάλι τραγουδού- σαν τραγούδια. Η μητέρα του γαμ- πρού, όπως είπαμε, είχε φύγει νω- ρίτερα, και περίμενε στην εξώπορ- τα για να υποδεχτεί τα νιόγαμπρα. Μόλις η γαμήλια πομπή έφτανε στο σπίτι αρχίζει το τραγούδι:

Ν' έθγα μάννα και πεθεροί να ιδής το γιός σ' απόρχειται φέρνει ο γιός σ' μια περδικούλα μέσα στου γαμπρού τα σπία.

Αμέσως τότε έβγαίναν στην πόρτα οι γονείς του γαμπρού κι

έβαζαν πάνω στο κεφάλι της νύφης μια κουλούρα, που την άρπαζαν οι συγγενείς, την κομμάτιαζαν και την μοιράζονταν μεταξύ τους. Η πεθε- ρά κερνούσε τη νύφη γλυκά για να είναι γλυκιά και γλυκομίλητη και της έδινε μια «τλούπα» μαλλί άσπρο και πλυμένο, δείγμα προκοπής και νοι- κοκυριού. Επίσης άλειφε με βούτυ- ρο με το δάκτυλό της την πόρτα κάνοντας ένα σχήμα σταυρού, επί- σης φιλούσε το χέρι των πεθερικών της, που την κερνούσαν χρυσό νόμισμα. Μετά το νέο ζευγάρι έμ- παίνε με το δεξί πόδι και πατούσε στο σίδερο και στην άσπρη φλοκά- τη, που είχε βάλει νωρίτερα η πεθερά. Την στιγμή αυτή όλοι τρα- γουδούσαν:

Σέθα, σέθα περδικούλα μέσα στου γαμπρού το σπία κι ούδ' αυτού φαλιά να στήσεις, ούδ' αυτού να ξεφωλιάσεις δώδεκα παιδιά να κάνεις.

Μέσα στο σπίτι μαζί με το ζευ- γάρι έμπαιναν λίγοι μόνο συγγενείς της νύφης και έδιναν τις ευχές τους. Οι άλλοι χόρευαν στην αυλή. Σε λίγο αρχίζει ο περίφημος εφτάδι- πλος χορός που γινόταν ή στην αυλή του σπιτιού ή σε ένα ανοιχτό χώρο του χωριού. Ο χορός αυτός, που αποτελούσε τη μεγαλύτερη κι επισημότερη εκδήλωση της γαμήλι- ας χαράς, αποτελούνταν από 7 κύκλους (δύπλες), απ' όπου πήρε και το όνομά του. Είχε δε την εξής διάταξη: Οι 3 πρώτοι κύκλοι ήταν αντρών, οι 3 άλλοι γυναικών κι ο τελευταίος ήταν για τους πολύ μακρινούς συγγενείς ή γι' αυτούς που βρέθηκαν ακάλεστοι στο γάμο. Τον πρώτο των αντρών τον αποτε- λούσαν οι συγγενείς και οι καλε- σμένοι του νουνού, τον δεύτερο οι του γαμπρού και τον τρίτο οι της νύφης. Απ' τους κύκλους των γυ- ναϊκών, πρώτος ήταν της νουνάς, δεύτερος των συγγενών του γαμ- πρού και τρίτος των συγγενών της νύφης. Τον γαμπρό τον έπαιρνε στον κύκλο του ο νονός και τη νύφη η νουνά. Ακόμα πρέπει να σημειω- θεί και το εξής χαρακτηριστικό: οι πρώτοι όλων των κύκλων του χορού δεν βρίσκονταν στην ίδια ευθεία, αλλά σχημάτιζαν σκαλοπάτια για να φαίνονται ποιοί χόρευουν πρώτοι. Οι οργανοπαίκτες στο χορό αυτό

● συνέχεια στη σελ. 8

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

- Η Μαίρη, γυναίκα του Σιώκα Γ. Τσακνάκη από τον Αμπελώνα της Λαρίσης, γέννησε αγοράκι.
- Η Ευανθία γυναίκα του Τάκη Γ. Τσακνάκη από τον Αμπελώνα της Λαρίσης γέννησε κοριτσάκι.
- Η κ. Ευθυμία συζ. Ματθαίου Γεωργ. Αγορογιάννη, από τη Λαρίσα γέννησε διδύμα, αγοράκι και κοριτσάκι.
- Η κ. Ιωάννα Α. Ταναγία από την ΚΟΖΑΝΗ γέννησε αγοράκι.

ΒΑΦΤΙΣΕΙΣ

- Στις 10 Μαΐου, τρίτη μέρα του Πάσχα, στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας Βλαχογιάννη, ο Γιώργος και η Φρειδερίκη Ανθούλη, βάφτισαν τα δυο τους κοριτσάκια που πήραν τα ονόματα Αθηνά και Αγία. Νονές ήταν η κ. Νίκη Εμ. Μπραζιτικού από την Αθήνα και η διδα. Αρετή Δημ. Γιάκα από την Ελασσόνα.
- Στον Ι. Ναό Αγ. Κωνσταντίνου Φαλάνης ο κ. Γραβάνης βάφτισε το κορίτσι του Βασιλείου και της Αγορ. Αγοράστη και έδωσε το όνομα Ολυμπία.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

- Ο Λεωτέρης Κ. ΤΟΥΡΒΑΤΣΙΟΣ και η Θεοδ. Απ. ΝΑΚΑ αρραβωνιάστηκαν στον Τύρναβο.
- Ο Κων/νος Γεωργ. Σαρμανιώτης και η Στέλλα Μ. τάχα από τον Αμπελώνα Λαρίσης αρραβωνιάστηκαν.
- Ο Αδάμ Γεωργ. Σαρμανιώτης από τη Λαρίσα και η Δέσποινα Αντ. Ιωαννίδου ομοίως από τη Λαρίσα αρραβωνιάστηκαν.
- Ο Τάκης Παραφέστας από τη Φαλάνη, Λαρίσης, και η Λιάνα Αλμπάνη αρραβωνιάστηκαν.
- Ο Ματθαίος Δημ. Χατζηγιάννης και η Μαίρη Θεοδ. Αρώτσιου, από το Βλαχογιάννη αρραβωνιάστηκαν.

ΓΑΜΟΙ

- Ο Τάσιος Γεωρ. Τσιόπας και η Αρετή Αναστ. Τσακνάκη παντρεύτηκαν στις 9 Μαΐου δεύτερη μέρα του Πάσχα στο Πουρνάρι της Λαρίσης.
- Στις 15-5-1983 στην εκκλησία Ζωοδόχου Πηγής Λαρίσης έγιναν οι γάμοι του Ηλία Δότα και της Φανής Σολωμού.
- Στις 29-5-1983 στην εκκλησία του Αγίου Αχιλλείου Λαρίσης έγιναν οι γάμοι του Στέργιου Κυργιάννη και της Γωγώ Φώλια.
- Ο Γιάννης Γεωργ. Χώτος και η Δίδα Μαλαμά παντρεύτηκαν στις 9/5/83,

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ 2 συνεχόμενα προνομιούχα οικόπεδα στην Κοινότητα Σαμαρίνας Γρεβενών 400 μ² έκαστον, πρόσσις 9 μ. έκαστο, φωτισμός, ύδρευσις εντός, κατάλληλα και για ξενοδοχείο. Πληροφορίες 031.209896 Θεσ/κη.

δεύτερη μέρα του Πάσχα στην Φαλάνη της Λαρίσης.

- Στις 12.6.83 ΣΤΟ Πουρνάρι Λαρίσης ο Γιάννης Ν. Πύβουλος και η Νικολέτα Κ. Τσούτρου παντρεύτηκαν.
- Ο Δήμος Μ. Ταμπούκας και η Λίλα Δ. Μάνια παντρεύτηκαν στα Τρίκαλα στις 5.6.83

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

- Στις 12-6-83 στην εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους Λαρίσης έγινε το ετήσιο μνημόσυνο του Χριστού Γεωργακούδη.
- Με την συμπλήρωση τριών χρόνων από τον θάνατον του λατρευτού μας συζύγου, πατρός, πάππου, αδελφού και θείου Μιχαήλ Παπαϊωάννου, καρδιολόγου Θεσ/νίκης, ετελέσαμε εις τον Μητροπολιτικόν Ναόν Γρηγορίου του Παλαμά Θεσ/νίκης σε στενό οικογενειακό κύκλο, μνημόσυνο και καταθέσαμε στην μνήμη του 10.000 (δέκα χιλιάδες δραχμές) εις τον ιερόν Ναόν της Μεγάλης Παναγίας και 10.000 (δέκα χιλιάδες δραχμές) δια τον εκπαιδευτικό Σύλλογο «Άγιος Δημήτριος» της γενετείρας του Σαμαρίνας.

Η σύζυγος Νικα Παπαϊωάννου Τα τέκνα Ιωάννης Παπαϊωάννου Ελένη-Βασίλειος Κελεμουρίδης

- Στις 10.4.83 στο Μακροχώρι Λαρίσης έγινε τεσσακονθήμερο μνημόσυνο στη Σοφία Γ. Λιούπα.
- Στις 24 Απριλίου 1983 στην εκκλησία του Αγίου Αθανασίου Εληάς Γόννων έγινε το 40ήμερο μνημόσυνο του Γεωργίου Ζ. Κόκρα.
- Στις 22-5-1983 στην εκκλησία τους Αγίου Χαραλάμπους Λαρίσης έγινε το ετήσιο μνημόσυνο του Στέλιου Τσιτώτα του Δημ..
- Στις 22-5-1983 στην εκκλησία του Αγίου Αχιλλείου Λαρίσης έγινε το 40ήμερο μνημόσυνο της Αμαλίας Κ. Αγορογιάννη.

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Στις 22-5-1983 πέθανε στη Λαρίσα ο Νίκος Χώτος ετών 79.
- Στις 26-5-1983 πέθανε στην Εληά Λαρίσης ο Νίκος Λυγούρας ετών 70.
- Απεβίωσε στα Γρεβενά η Βαία ΚΟΠΑΝΟΥ
- Απεβίωσε στην ΑΘΗΝΑ ο ΖΗΝΩΝ ΠΙΤΕΝΗΣ γνωστός από τα ΚΟΖΑΝΙΤΙΚΑ ανέκδοτά του «ΛΙΣΛΙΟΣ»
- Απεβίωσε στις 31.5.83 στον Αμπελώνα Λαρίσης ο Ιωάννης Ν. Λυγούρας.

Συνδρομές- εισφορές

Αθήνα	Δρχ.	Λάρισα	Δρχ.
Ζήτρου Βασιλική	500	Γκαμπέτα Γεωρ.	200
Γκρίμπας Δημ.	1.000	Γεωργ. Δανήλ Λαρίσα	500
Καρανάσιος Δημ.	200	Κων. Π. Χελιδώνης	400
Μίγκας Ιωάν. του Δημ.	200	Νικ. Χελιδώνης	400
Μίγκας Ευάγ.	200	Ζήσης Ζέικος	1000
Νικολάου Λάσκος	200	Γεωργ. Χότος	300
Κυργιάννης Στέργιος	400	Νίκος Ζ. Μακρής	1500
Παπαδημητρίου Κούλα	500	Πάυλος Νέσης	2500
		Ιωάν. Δώτας	200
Αθηνών		Σωτηρ. Ζιάγκας	200
	Δρχ.	Παναγ. Γκουζγκούνης	500
Λένα Κ. Θεοχάρη	200	Ναπολ. Νάκας	500
Κούλα Παπαδημητρίου	500	Νικ. Γραβάνης	500
Νικ. Απρίλης	1000	Εμαν. Πλίτσας	400
		Ζήσης Χασιώτης	200
Αμερική	Δρχ.	Γερασ. Πούρικας	200
Κώστ. Απρίλης	1000	Αγορίτσα Ρίζου Φαρκαδών Τρίκα-	250
		λα	250
Αμπελώνα	Δρχ.	Ταμπάρας Μιχάλης	200
	Δρχ.	Ντέτσος ή Κοκότης Ζήσης	400
Τσακνάκης Αθ.	200	Στηννιάρης Γεώργιος	200
Γκαμπέτας Βασ.	200	Παπαζήσης Κλέαρχος	200
Γκαμπέτας Δημ.	200	Κάκας Μιχάλης	200
Τσακνάκης Γεωρ.	200	Πούρικας Απόστολος	200
Γρεβενά	Δρχ.	Πάπαρης Νίκος	200
	Δρχ.	Χελιδώνης του Νικ. Αδάμος	200
Κοσμήδης Νικ.	200	Παπούλιας Νίκος	200
Μαγδ. Ευστ. Μπόγκια Γρεβενά	500	Αγορογιάννης Ιωάννης	200
Δημ. Μαργαρίτης Γρεβενά	200	Χελιδώνης Θεόδωρος	200
Δημ. Ραμαντάνης Γρεβενά	200	Τάχα Αδελφοί	200
Αθαν. Ι. Νίκζας Γρεβενά	200	Τζημοζιώγας Λεωνίδας	200
Γεωργ. Ν. Μπέλτσιος Γρεβενά	200	Τζωτζίς Τέλης	200
		Πάκας Ιωάννης	200
Βόλος	Δρχ.	Μπιζιος Αναστάσιος	200
	Δρχ.	Παγίτσας Δημήτριος	200
Μαρία Ντόβα	500	Γκουγκλιάνας Αναστάσιος	500
Ορεστιάδα	Δρχ.	Γερασάκης Βασίλειος	400
	Δρχ.	Πλίτσας του Νίκου Γεώργιος	300
Γεωργ. Σιβριδής	500	Παπαζήσης Γεώργιος	300
Ιωάννινα	Δρχ.	Κολοβός Δημήτριος	200
	Δρχ.	Αγορογιάννης Ευάγγελος	200
Λέντζη Ασπασία	500	Μίχης Στέλιος	200
Ταμπούρας Μιχαήλ	500	Μπατασός Στέφανος	200
Καστοριά	Δρχ.	Μίχης Νίκος	500
	Δρχ.	Παγώνης Δημήτριος	500
Ματούση Παρασκ.	500	Πούρικας Ιωάννης	200
Θεσ/νίκη	Δρχ.	Πούρικας Ιωάννης	300
	Δρχ.	Αγορογιάννης Μιχαήλ	300
Γάθης Ζήσης	200	Αγορογιάννης Κων/νος	500
Κοζάνη	Δρχ.	Καλμποκίνης Χρίστος	400
	Δρχ.	Βαλοάμης Γεώργιος	200
Κώτσος Νίκος	300	Μακρυγιάννης Ιωάννης	200
Καρδίτσα	Δρχ.	Αγορογιάννης Μάνθος	300
	Δρχ.	Μπασιδέκης Κων/νος	500
Παλιός Αποσ.	200	Παλιός Αποσ.	200
Δρχ.	Δρχ.	Μανδραβέλης Γεώργιος	200
Βέρροια	Δρχ.	Μανδραβέλης Γεώργιος	200
Δασκαλόπουλος Νικ.	200	Ντρίγκκιος Ελευθέριος	500
Τρίκαλα	Δρχ.	Πούρικας Ευαγγελία	200
	Δρχ.	Πάκας Δημήτριος	400
Ζολώτας Αποσ.	200	Πάκα Αιμιλία	400
Γερμανία	Δρχ.	Μάλλιος Κωνσταντίνος	500
	Δρχ.	Θανόπουλος Απόστολος	200
Τάσιος Χρ.	1600	Αγορογιάννης Μάνθος	500

Εισφορές-συνδρομές από το Πάσχα στη Σαμαρίνα

Δρχ.	Γάκης Κιάκας	200
Τσα. Ζιάγκας	Νικ. Νικζας	200
Κ. Κισκίνης	Ελευθερία Αρότσιου	300
Κ. Μ. Αβελάς	Χρ. Κωστόυλης	500
Μ. Α. Αβελάς	Γεωργ. Καρανάσιος	300.
Γ. Μπιζιος	Τούλης Παπαϊωάννου	200
Ξαν. Κ. Λάλας	Δημ. Κισκίνης	250
Γ. Πούιτης	Ιωάν. Γεράσης	500
Στ. Τζημουράκας	Ματθ. Τζήμας	500
Αν. Δημητράκης	Σωτ. ΚΩΣΤΟΥΛΗΣ	200
Κων. Ντίνας	Κωνστ. Ταμπούκας	500
Βυρ. Κυπαρίσης	Νικ. Χρονάς	200
Σοφ. Τζημονίκου	Μιχ. Τέζος	500
Κωντ. Ανάργυρος	Πελ. Α. Καρβούνη	500

Δωρεές- Προσφορές

Ο Γιάννης Πούρικας από τη Λαρίσα κατέθεσε στο εκεί Υποκατάστημα της Ε.Τ.Ε. για το Ιατρείο της Σαμαρίνας αντί μνημοσύνου του α-έχαστου Στέλιου Δημ. Τσιτώτα που έκλεισε ένα χρόνο, δραχμές χίλιες «1.000».

Ο λογ/σμός του Πνευματικού Κέντρου Σαμαρίνας στο Υπ/μα της Ε.Τ.Ε. Γρεβενών είναι το Νο 415.480.109.

1) Οι Μιτ. και Μάρθα Κωστόυδη το γένος Γκρίμπα ΚΟΖΑΝΗ προσέφεραν Δρχ. 2000 στη μνήμη του θείου Βασ. Γκρίμπα για την Μεγάλη Παναγία.

2) Ο Μιχ. και Δημ. Τέγος για τη Μ. Παναγία Δρχ. 10.000 στη μνήμη της μητέρας τους και των αδελφών Γιάννη Στέργιου και Κωνσταντίνου.

3) Ο Νίκος Τσιούτρας από το Θυότοπο Λαρίσης 2000 εις μνήμη του πατέρα του Δημοσθένη για την εφημ. Ωρ. Σαμαρίνα.

4) Ο Ανδ. και Ευτυχία Κίτσιου το γένος Γκρίμπα (Κοζάνη) έδωσαν Δρχ. 2000 για την Ωρ. Σαμαρίνα εις μνήμη του αδελφού Βασ. Γκρίμπα.

5) Γ. Σιβριδής 1000 για τη Μ. Παναγία στη μνήμη Αριστούλας Β. Παπαϊωάννου.

Αδ. ΛΥΓΟΥΡΑΣ Δρχ. 1000 εις μνήμη του πατέρα του Ανδρέα.

Κατερίνη ο Γεωργ. Ζ. Λάλας 3000 Δρχ.

Αντί μνημοσύνου

γράφει ο Σαμαρινάιος ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΝΙΚΖΑΣ

Που ασχολείται με τη λαογραφία της Πίνδου Θεσσαλίας

Στο Στέργιο το βλαχόπουλο από την Σαμαρίνα π' άφησε για στον κόσμο αυτό και πάει στο χάρο θύμα.

Ένα χρόνο κλείνει από την μέρα του χαμού του, ο καλός μας φίλος και πατριώτης Στέργιος Χρόνας. Γεννήθηκε στη Σαμαρίνα και παραχειμάζε στην Ελασσόνα. Επτά παιδιά είχε ο γονιός του, τα τέσσερα βρέθηκαν στις Ανατολικές χώρες με τη λαίλαπα του Εμφύλιου πολέμου. Ο Στέλιος βρέθηκε με τους γονείς του στην Ελασσόνα. Με πολλούς αγώνες και πολλές οικονομίες και στερήσεις κατόρθωσε να δημιουργηθεί και να κάνει δικό του σπίτι και να έχει στην ιδιοκτησία του ένα αυτοκίνητο.

Σαράντα τούμπες έκανε μες την κακοτοπιά και στου χειμάρου δούτηξε τα κρύα τα νερά. Μάνα, φωνάζει δυνατά με την ψυχή στα χείλη και η καρδιά του τράνταξε στα στήθια του βαθιά.

Μα πως ν' ακούσει η άμοιρη. Και που να λοιστεί πως βγάξ' το παλληκάρι της, την ύστατη φωνή. Να, τρέξει, να γίνει σύννεφο, να γίνει περισσότερη βοήθεια, γλυτωμό στο γιό της που πεθαίνει.

Τον είχε στείλει η άμοιρη να πάει στη Κοζάνη. Στο δρόμο όμως το σύστημα «πεδησεως» τον πρόδωσε με αποτέλεσμα να βρεθεί ο Στέλιος και το αμάξι του στον γκρεμό. Ο Στέλιος βρέθηκε νεκρός. Ο θρυλοτραγουδιστής Αχιλλέας Γκριζιώτης έκλαψε για τον ποιητή με τους παρακάτω στίχους:

Δυό φορές παντρεύτηκε μικρό φαρμάκι πίνει η μια του στάθηκ' άπιστη, την άλλη αρπάζει ο χάρος Καμιά παιδί δε του 'δωσε, βλαστό απ' το κορμί του να χαιρέται στην αγκαλιά και να το νανουρίζει.

Το Στέργιο κλάψε χωριανοί, το Στέργιο κλάψε φίλοι και συ δόλια μανούλα του διπλά να βάλεις μάθα. Κλάψε του Τέγος το χαμό και την κακή του μοίρα στη γη εδώ δε γέρασε, μόνο φαρμάκι ήπιε.

Κλάψε τον αδελφούλες του κι αδελφία του στα ξένα τον Στέργιο τον πονετικό, το Τέγο το κεφάλι χωρίς να έχει αρρώστεια, ούτε κανα μαράζι, μόνο τούβαλε τρικλοποδιά και στο γκρεμό τον ρίχνει μαζί με τ' αμάξι του και γίνεται συντρίμι.

Διακρίθηκε

Μας τιμά ξεχωριστά σαν Σαμαριώτες η επιτυχία του νεαρού Γιώργου Σακελιώνα, γιος της Τασούλας και του Βαγγέλη, που ήρθε πρώτος στους Πανελληνίους Αγώνες Ξιφασκίας στην Αθήνα.

Του ευχόμαστε και Ολυμπιονίκης.

Η νονά του: Καλ. Ενωτιάδου

Γυναικοκρατία στη Φαλάνη Λαρίσης

Στο χωριό Φαλάνη οι γυναίκες που κατάγονται από την Πίνδο την ημέρα της γιορτής των Σαράντα Μαρτύρων διαβιώνουν ένα παλιό έθιμο. Για μια μόνο ημέρα το χρόνο να αναλαμβάνουν τις ανδρικές δραστηριότητες αφήνουν στο σπίτι, το μαγειρέμα και την μπουγάδα να τις κάνουν οι άνδρες τους και αυτές βγαίνουν στα καφενεία, στην ταβέρνα και διεκπεραιώνουν τις δουλειές των ανδρών τους. Ύστερα όλες μαζί χορεύουν και τραγουδούν ωραία τραγούδια ως το βράδυ.

γράφει ο Σαμαριναίος

Θεοδ. Νικζας

Απ' την άλλη μέρα πάλι αρχίζουν το έργο της γυναίκας. Το έθιμο αυτό το αναβιώνουν γιατί στα παλιά χρόνια πέρασε εποχή που κυβερνούσαν οι γυναίκες και τους άντρες τους είχαν μόνο για αναπαραγωγή όπως οι Μελισσές έχουν τους κηφήνες. Στα παλιά χρόνια στο όμορφο χωριό της Ηπείρου τη Φούρκα που γειτόνευε με τη Σαμαρίνα, ένα θλιβερό γεγονός ανάγκασε τις Φουρκιώτισσες να ιδρύσουν μια γυναικοκρατία, που μέσα σε μια δεκαετία η Φούρκα γνώρισε μεγάλη άνθηση χάρις στο γεγονός ότι όλες οι γυναίκες αφοσιώθηκαν στη δουλειά και την ευημερία και αρνιόταν να παντρευτούν και να κάνουν έρωτα. Για το γεγονός αυτό αιτία ήταν μια ανοιξιάτικη γιορτή που ήταν αφιερωμένη στους άνδρες. Όλοι οι άνδρες μέχρι και τα παιδιά που χνούδιαζε το μουστάκι βγαίνουν στην εξοχή κάνοντας μια αντρίκια γιορτή ψήνοντας αρνιά και κάνοντας πλούσιο τραπέζι. Η γιορτή άρχιζε με αγώνες πηδήματος, τρεξίματος, πάλης, σκοποβολής, σφύριγμα, χορό, τραγούδι και άλλα μετά το γεύμα λέγαν παραδοσιακά τραγούδια, ιστορίες, ανέκδοτα και άλλες δραστηριότητες της ζωής. Σε κείνο το μοιραίο πανηγύρι είχαν συνήθεια να τρώνε μανιταρόπιττα πιθανώς τα μανιτάρια να ήταν δηλητηριασμένα και πέθαναν όλοι οι άντρες που ήταν στο πανηγύρι. Μόλις το έμα-

θαν οι γυναίκες έτρεξαν και βρήκαν τους άνδρες νεκρούς. Τους φόρτωσαν στη πλάτη, τους φέραν στο χωριό και τους κηδέψανε. Όταν συνήλθαν από το μεγάλο σοκ σκέφτηκαν τι έπρεπε να κάνουν μιάς και το κακό έγινε σ' όλα τα σπίτια να χάσουν τους άνδρες και τα παιδιά.

Μια μέρα που όλες οι γυναίκες της Φούρκας ήταν στο νεκροταφείο, τρεις μεσόκοπες κυρές και μια νύφη που από πρώτα το είχαν μιλήσει φώναξαν όλες τις γυναίκες και τις μίλησαν λέγοντάς τους: «Γυναίκες το κακό που μας βρήκε είναι τρανό, αν παντρευτούμε θα χαθούμε γιατί σαν χήρες θα μας πάρουν άντρες κατώτεροί μας, θα μας πάνε σε ξένα χωριά και θα είμαστε παραμερισμένες. Και το πιο μεγάλο κακό, θα χαλάσουμε την αντρίκια ράτσα του χωριού μας». Όλες τότε συμφώνησαν να μην παντρευτούν και με μιας βγάλαν τα μαύρα μαντήλια τους, φόρεσαν τα ρούχα των αντρών και των αδελφών τους. Και γίναν τσοπάνησες, κυρατίνες, μωλωνάδες και πριονάδες. Ρίχτηκαν στη δουλειά με ζήλο και αφοσίωση, και μέσα σε λίγα χρόνια η Φούρκα έγινε ότι το Βατικανό στη Ρώμη. Η επιτροπή των γυναικών έκανε νόμους. Όποια γυναίκα θα γυρέψει ερωτική περιπέτεια θα την κρεμούσαν ανάποδα και θα δίδωχαν τους δικούς της από το χωριό. Όλα τα αμούστακα παιδιά τα στείλαν σε μοναστήρια να μάθουν γράμματα. Πολλά γίναν φλογεροί κληρικοί, άλλοι δεινοί εμποροι, χρηματιστές και επιστήμονες. Η γυναικοκρατία κράτησε 15 χρόνια περίπου. Βάρβαροι μάθαν ότι στη Φούρκα υπάρχει τέτοια άνθηση και ότι η Φούρκα έχει αλλιώτικα από τις άλλες πόλεις γυναικοκρατία. Και έκαναν ξεκίνημα να πατήσουν τη Φούρκα. Όπως ο Σαλπατούγκα ο Αλβανός που χάλασε τη Μοσκόπολη, τη Νίτσα και το Λινωτόπι.

Οι Φουρκιώτισσες όταν έμαθαν πως έρχονται οι εχθροί δεν έμειναν με σταυρομένα χέρια. Βγήκαν μακριά από το χωριό σε ένα στενό πέρασμα στην τοποθεσία Χασάν - Κοπάτς. Στο δέντρο που άλλωτε οι

κλέφτες κρέμασαν έναν ρέμπελο Χασάν. Νύχτα οι γυναίκες ρίχτηκαν στους επιδρομείς που ήταν αμέριμνοι και τους τσάκισαν πέρνοντας πολλά λάφυρα και άλογα. Ύστερα από λίγο καιρό οι βάρβαροι ήρθαν πολυάριθμοι και οι γυναίκες δεν μπόρεσαν να τους αντισταθούν. Πήραν το βιό και φύγαν να σωθούν στη Μακεδονία και φτάσαν ως τις Σέρρες, την Νιγρίτα και την Ασπριλησία και γλύτωσαν. Ύστερα σιγά-σιγά λίγες ξαναγύρισαν στη Φούρκα. Τα αμούστακα παιδιά που είχαν μείνει ορφανά είχαν γίνει άντρες και είχαν δημιουργήσει οικογένεια και βιός με κοπάδια. Όπως διηγείται ο Ελασσονίτης Ηλίας Βακατάρης που κατέχει πολλά από τη παράδοση και την ιστορία μεταξύν των άλλων λέει πως από την Φούρκα ξεπήδησαν πολλοί μεγάλοι έμποροι, τραπεζίτες και πολιτικοί όπως η γενιά των Δραγουμάνων που

είχαν γαμπρό τον Μακεδονομάχο καπετάν Ζέξα - Παύλο Μελά. Από τη Φούρκα φύγαν ορφανά παιδιά και μάθαν γράμματα στο μοναστήρι της Ζάμπορδας οι αδελφοί Καραγιώργη, που μετά σαν έμποροι διέπρεψαν και σαν διανοούμενοι κινήθηκαν στο Σερβικό Έθνος. Με την εξυπνάδα και τη δραστηριότητα τους μπήκαν στην κυβέρνηση και αργότερα τον έναν αδελφό τον στείλαν βασιλιά με το επώνυμο Μακεδώνας ήταν και ο Βασιλιάς της Κροατίας που φορούσε ως το θάνατο του τα βλάχικα τσιπούνια. Έτσι στο θρύλο και στην παράδοση σώθηκε το χρονικό της γυναικοκρατίας της Φούρκας.

Όποιος ξέρει κάτι πιο σημαντικό να γράψει στον καλλιτέχνη Θ.Ν. να συμπληρώσει αυτή την ιστορία που τιμά τον τόπο, η αυτοθυσία και λεβεντιά γεμάτη όνειρα για γνήσια και λαγαρή Ελληνική πατρίδα.

Λαογραφική μελέτη

• συνέχεια από τη σελ. 5

έκαναν χρυσές δουλιές γιατί οι βλάχοι παράβγαιναν στο ποιός θα δωρίσει τα περισσότερα χρήματα, σαν θα χορέψει πρώτος. Μόλις χόρευε ο νουνός, η νουνά και οι γονείς των νιόπαντρων άρχιζε ο χορός της νύφης, αργός και γραφικός, γεμάτος σοβαρότητα και χάρη. Από παντού, τότε, άρχιζε να πέφτει βροχή το φιλοδώρημα κι οι οργανοπαίκτες κυριολεκτικά δεν προλάβαιναν να μαζεύουν χρήματα. Ο χορός συνεχιζόταν μέχρι το σούρουπο κι ακόμα πέρα, μέχρις ότου να χορέψουν όλοι όσοι ήταν πασμένοι στο χορό, μέσα σε ατμόσφαιρα χαράς, κεφιού και μεγάλης ευθυμίας, εκλεκτών μεζέδων και

ροδοφημένων αρνιών. Λίγο πριν διαλυθεί ο χορός, ξεκινούσαν να φύγουν οι συγγενείς της νύφης. Έπειτα έφευγε ο νουνός με την παρέα του, για να ξεκουραστεί λίγο και να ετοιμαστεί για το βραδυνό τραπέζι και γλέντι, στο σπίτι του γαμπρού. Η αναχώρηση του νουνού σήμαινε και τη λήξη του χορού. Την ώρα που ξεκινούσε να φύγει, τραγουδούσαν όλοι μαζί οι συγγενείς του γαμπρού.

Κάτσι νούνι 'κόμ' απόψε. Έχω πέντε αρνιά ψημένα
κι άλλα πέντε σουβλιμένα.

Τι όμορφον νουνόν από 'χουν, περπατεί και καμαρώνει
καμαρώνει τους κουμπάρους.

Συνεχίζεται στο επόμενο

Ταξίδια στη Σαμαρίνα

• συνέχεια από τη σελ. 5

θαυμάσια και ανεπανάληπτη θέα των γύρω βουνών.

Σήμερα η Σαμαρίνα, παρ' όλες τις προσόδους που έχει κάνει, παρουσιάζει ακόμα αρκετές ελλείψεις: θα χρειαστεί να επιστρωθούν με τσιμέντο οι κυριότεροι δρόμοι μέσα στο χωριό, έτσι ώστε και στερεότεροι να γίνουν αλλά και καθαρότεροι. Να φυτευθούν δένδρα παντού όπου είναι δυνατό. Να καθαριστούν τα ερείπια των πεσμένων σπιτιών. Να επιδιωχτεί η βελτίωση του δρόμου που συνδέει τη Γρεβενά με το χωριό μας. Πρέπει να χτιστούν κι άλλα ξενοδοχεία, ώστε να καλυφτούν οι ανάγκες των επισκεπτών κυρίως την περίοδο της αιχμής (μέσα Ιούλη

- τέλος Αυγούστου).

Όμως εμείς οι Σαμαριναίοι είμαστε τόσο συναισθηματικά δεμένοι με τη γενέτειρά μας, που δε βλέπουμε αυτές τις ελλείψεις και ατέλειες της αλλά τη Σαμαρίνα των ονείρων και των παιδικών μας χρόνων!

Το γραφικό χωριό μας με τα ωραία έθιμά του, που τόσο ζωντανά περιέγραψε ο ποιητής του βουνού και της στήνης Κώστας Κρυστάλλης, που επισκέφτηκε την πατρίδα μας αρκετά καλοκαίρια, με τα κρυσνέρα, τον καθαρό της αέρα και τις τόσες ομορφιές, μας καλεί για το ετήσιο προσκύνημα, που το πραγματοποιούμε σχεδόν όλοι μας για λίγες ή περισσότερες μέρες. ΤΑΣΟΣ ΧΡΥΣΟΧΟΟΥ

ΠΡΟΣΟΧΗ. Μετά την αλλαγή από τα ΕΛΤΑ του των Τατ. με τον Κ.Α. η σωστή δ/ση του Γραφείου είναι η παρακάτω:
ΤΑΧΥΔΡ. ΚΩΔΙΚΑΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΜΑΣ ΚΑΙ
της Εφημ. ΩΡΑΙΑ ΣΑΜΑΡΙΝΑ
105-59 ΑΘΗΝΑ